

Q. 1542/13

X 1863177

II h
275a

BONUS MULIER,

Sive

Centuria Juridica Practica

Quæstionum illustrium:

DE MULIERIBUS VEL Uxoribus;

Quam

PRESIDENTE

Magnifico, Clarissimo & Consultissimo Viro,
DN. CUNRADO TRENTACINQUIO, J. U. D. & in il-
lustriss. & florentissima RHODISIANA Gallorum Academiâ pro tem-
pore Rectore & Professore primario Celeberrimo, pro Licentiâ &
gradu in utroq; Jure consequendo, publice pro vi-
ribus defendere conabitur

JOACHIMUS EBERARTUS AB
HANNOW, EQ: MUND. &c.

Fiet Disputationis initium in majori Collegio
Jctorum Idus Quintil. proximis feriis Canicularibus,
& sequentibus hilaribus Martinianis, festivitatisq; Bacchana-
liorum, horis matutinis, vespertinis, & nocturnis, quan-
do, & quandiu quis poterit, & ali-
cui videbitur.

ANNO

M. DC. XXVII.

AD LECTOREM.

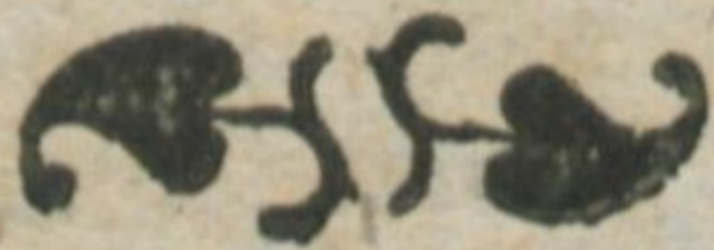
Pone supercilium **FACILIS**, durumq; rigorem
THEMATA quisquis ad hæc pauca legenda venis.
Non semper tristi ducit sua tempora vuluu
PRUDENS! Sed curas temperat ipse jocos,
Nec pluvia stillant semper, sed solibus æther
Æstuat, interdum lucida astra micant.
Quid rigida **DUROS**, imitaris fronte **CATONES**
Nec tibi, quæ non sunt scripta severa placent.
Falleris! & quæ sunt nondum tibi cognita damnas
Judiciiq; tui **REGULA CURVA!** sat est.

Fruere, & utere bonis præsentibus

M. I. D.

Quid μωπει? μωμῶ.

BONIS SATIS! MALIS verò **PLUS** quàm **SATIS.**

CENTURIAE JURIDICAE PRACTICAE QUÆSTIONUM ILLUSTRIMUM.

Thesis I.

Mulieres sive Uxores, licet non sint communes, juxta Anabaptistarum opinionem; attamen eas in commercio virorum esse oportet. Quemadmodum videmus plerasque mulieres in civitatibus Hanſiaticis, in commercio esse, in primis ubi Clerici, & Hispani, Angli & Hollandi dominantur, qui cum mulieribus, viris interim vinum bibentibus, & consentientibus, Commercia indefinenter exercent, idque quia notorium est, ullâ probatione non indiget, sed sola allegatio sufficit. *L. Si adulterium cum incestu § idem pollioni ff. ad l. Juliam de adult.* Sic Cato Uticensis summus Philosophus concessit Hortentio usum conjugis suæ, referente *Appiano lib. 2. bell. civil.* Et Socratem summum politicum, & omnium sapientissimum, uxorem suam Xantippen usuariam alteri dedisse, scribit Plutarchus in vita Socratis. *Laert. lib. 2. in vita ejusdem.* Unde apud Spartanos Lex erat, licere cum uxore alterius consuetudinem habere, si modò vir permitteret, quod & Cicero in pr. librorum suorum de inventione attestatur.

Uxores autem communes esse debere Carpocrates docuit, quod etiam de secta Nicolaitarum scribitur in Ecclesiastica Historia libr. 3. cap. 29. Unde apud multas Gentes communem mulieris usum permansisse testantur *Diodor. Sicul. lib. 1. cap. 1. Alexand. lib. 1. cap. 1.*

A 2

Calius

Calius Rhodig. lib. 1. cap. 18. Hinc Cabades Rex Persarum qui adhuc hodie Nicolaum pro Deo invocat, publica lege permittit viris quashbet uxores accedere, ut scribit Agathias lib. 4. Quem sequutus Mahometus Turcarum Legislatoꝝ lege lata in Alcorano suo etiam hodie unicuique duodecim uxores habere permittit, ancillas autem sine numero quot libuerit, attestante *Aenea Sylvio cap. 56. Polydor. de luvent. rer. libr. 7.* Hodie verò nostris temporibus Romæ & alibi, ne uxores ibi fiant communes, aliquot millia Curtisanarum loco uxorum quotidie venduntur, locantur, conducuntur, & in diem addicuntur, & quælibet Curtisiana pro inscriptione, in Catalogum meretricum Pontifici sancto aureum Ungaricum persolvit, ut liberè & impunè scortari, negotiaq; muliebria exercere, & ex illis quæstum facere possit, quod omnes qui Romæ nobiscum vixerunt, vel aliquandiu ibidem commorati sunt, attestabuntur. Unde Lenones tot ibi reperiuntur, quot Carnarii, Piscatores, Hamiotæ, & Pistores, dulciarii, & Braxatores Cerevisiarum (ut cum Bartololo loquar) ibidem habitant. O sanctissimum patrem Papam Petri successorem vel quasi! O sanctos septuaginta Cardinales Romanos, ex quibus triginta Cardinales Romæ semper in loco resident, & singulis septimanis die Lunæ cum Papa Consistorium celebrant, reliqui Cardinales per universum orbem terrarum peregrinantur, ut universum corrumpant mundum.

Sic Curios simulant, & Bacchanalia vivunt. Sic Curia papalis fovet omnia scandala mundi, propter sanctum Denarium Ungaricum. Verùm quia nemo debet dicere, Papa cur hoc facis? *cap. quando de transl. Episc. ubi Gloss;* Non quid Romæ fiat, sed quid fieri de-

ri debeat, respiciendum est, ut pronunciat Jurisconsultus. *In l. sed licet. 12. ff. de officio praesidis.* Quinimò Papa universam Christi doctrinam revera in Ethnicam doctrinam convertit. 1. Quia sicut Ethnici Philosophi unum Deum esse dixerunt, quem Pana vocarunt, postea tres Deos habuerunt, Jovem in caelo, Neptunum in aqua, Platonem in inferno. Sic Papa quidem concessit esse unum Deum, & esse Patrem, Filium & Spiritum sanctum, sed ut Ethnici habuerunt Reginam caeli, Venerem, cui sacrificarunt, & illam omnibus Diis praetulerunt, & dicunt esse omnium pulcherrimam, & cogere omnes Deos in suas leges: Ita Papa virginem Mariam vocat *unsere liebe Frau* / & illi tribuit honores divinos & Reginam caeli vocat, tribuit ei omnia, quae tribuuntur filio Dei: *Maria mater gratiae,*

Tu nos ab hoste protege,

In hora mortis suscipe,

Tu pro nobis ora,

Tandem in mortis hora. Sic totum

Psalterium pontificii ad Mariam transtulerunt, Dixit dominus domino meo, *der Herr spricht zu unsere liebe Frau* / unde pontificii S. Mariae extruxerunt templa: sed in honorem filii Dei nullum extruxerunt Caenobium, datur unicum, das zum Sohn Gottes genandt were.

2. Sicut Ethnici Deos habuerunt omnium rerum: Pallas gubernavit Sapientiam: ita Pontificii S. Catharinam praesidem Sapientiae fixerunt, ut in Academia Wittenbergensi haben sie zum Siegel Divam Catharinam, quae largiretur sapientiam. Deinde sicut Ethnici habuerunt Appollinem, qui daret sapientiam: ita Pontificii S. Erasmus. Ethnici Martem in bellis: Pontificii S. Mauritiū invocant, Ethnici Junonem invocarunt,

quæ divitias daret; nostri Papistæ Annam invocant; Ethnici Neptunum in maris periculo: Pontificii S. Nicolaum & S. Christophorum; Ethnici Bacchum: Pontificii S. Vitum, quia vitis heißt ein Weinstock / bona derivatio! Pontificii invocant S. Brandanum, wenn ein Hauß brennet / Sebastianum pro peste, quòd pestilentiaæ esset præfectus: S. Romboldum contra spectra, mirum, quod non dixerunt Cobboltum.

3. Papistæ prout Ethnici cultū Veneris habēt: Quia in singulis urb. peculiaria lupanaria habēt, sicut adhuc fit Romæ & in aliis civitatibus pontificiis. Insuper Papa imperavit abjurare conjugia, in quo Papistæ deteriores sunt Ethnicis, quia contra legem nature est prohibere conjugia. Insuper Ethnici habuerunt Monachos Coribantes: Item, sicut pythagorici fuerunt Monachi, & habuerunt virgines vestales, quæ jurarunt castitatem: Ita illi Pontificii Monachos, & virgines Moniales ordinarunt, quæ castitatem jurarunt, quam nunquam servarunt, ut ignem sacrum custodirent. Sic Papa perpetuas faces ardentes in templis ordinavit, den Todten vnd allen Heiligen setzen die Pontificii brennende Liechter vor / & hoc facto significant, se esse cæcos, & in media luce verbi Dei non posse nec velle cernere veritatē, daß sie bey dem Liechte die Wahrheit Göttliches Wortes nicht sehen können / noch wollen.

4. Ethnici Philosophi docuerunt, se suis virtutibus remissionem peccatorum accipere, & venire postea ad campum Elysium, zu gelehrten Leuten / ut Socrates apud Platonem, Virgilius de Ænea & Anchise, fabulantur, sed malos homines, qui haberent peccata venire in purgatoriū, & sic Papa & ipsius asseclæ planè ex Virgilio suam doctrinam de purgatorio sumpserunt & retinuerunt. Quia

Simul
Ratio

Quia purgatorium ipsis est locus, ubi purgantur qui peccatis sunt polluti, da sie erstlich druncken werden/ deinde veniunt in Lymbum patrum, da die Altväter seyn: resurgente Christo seynd sie erst mit gen Himmel gefahren.

5. Ethnici Deos indigetes habuerunt, qui ex hominibus Dii facti sunt, ut Romulū, Æneam, Herculem; Ita Pontificii ex Apostolis Deos indigetes fecerunt, Ein jeder hat sein eigen Aposteln/ quem adorat. Imò nihil aliud est quàm Ethnicismus. Hodie Jesuitæ, welche Jesu zu wider solche errores bementeln/ aliquo modo subtilius delirant, nachdem sie Lutherus in Saxonia, vnd Zwinglius auch andere in Helvetia & Gallia haben auff die Finger geflopfte. Quia Jesuitæ aliquo modo hodie sunt meliores (jedoch nicht viel besonders) Monachis veteranis, dann sie mengen die Schrift mit darunter / & tamen nihilominus furiores retinent veteres, sunt planè Ethnici, differunt tamen ab Ethnicis in illo, quia Ethnici delirarunt absq; verbo Dei. Papistæ verò & Jesuitæ in media luce verbi divini delirant. Igitur majus peccatum committunt; Et docti Jesuitæ veritatem religionis intelligunt, & tamen contra conscientiam, propter ventrem & fettas præbendas, quas pro se, & suis agnatis & cognatis impetrant, Pontifici & mendaciis blandiuntur.

II.

Uxores itaq; an à viris necessariâ urgente causâ ex potestate maritali vendi possint? Videbimus. *Gen. 3. v. 16. & 24. versic. 58. Levit. 22. 12. Num. 30. Deut. 22. v. 5. 1. Cor. 11. v. 6.* Quandoquidem marito in uxore Monarchicum Imperium competit. *l. 9. Cod. de rei vind. l. servum. 21. ff. de manumiss. Tiraquel. de retractu in pref. n. 15. & ad l. Connub. 1. per tot.* Quippe Monarchiam representari in una qualibet domo ipse Philosophus Aristot-

Aristoteles 1, *Polit.* 2. & 3. fatetur, unde maritus ex plenitudine potestatis maritalis in uxorem, adulterum domi suæ deprehentum unâ cum uxore licitè occidit, et si adulter Princeps sive Magistratus sit. *l. 20. l. 24. ff. de adul.* Quapropter summus Pontifex, Simia juris civilis, hodie etiam Clericis suis concubinas vendere permittit. *cap. eos distinct. 32. cap. Quidam distinct. 81.* Simiam juris civilis Papam ex illa ratione nomino, quia notissimum est, plerasq; Pontificis sanctiones ex media fere Glossatorum jurium civilium esse confutas, ut patet ex *cap. fin de testib. cap. 5. §. fin. de procurator. in 6. & aliis plurimis.* Neq; id diffidetur Franciscus Duarenus, in *tit. ff. ubi & apud quem.* Et hoc unicè Pontifici propositum fuit, ut jura Romana suspecta redderet. *cap. cum esses 10. X. de Testam. cap. 2. de pactis in 6.* Tandemq; ex Academiis exturbaret, ne pontificiæ technæ manifestarentur. *cap. super 28. de priv.* Et liquidissimum est, defuisse Pontificibus veram legum ferendarum disciplinam. Unde Pontifex anno 1215. ex stolidissima ratione, quia quatuor essent elementa, intra quartum gradum matrimonium constrinxit. *cap. pen. de consang. & affin. Beza de repudiis fol. mihi 37.* Quæ? qualis? quanta? hæc est consequentia? Quatuor sunt Elementa: Ergo quatuor sunt gradus matrimonii. Baculus stat in angulo: Ergo currus habet quatuor rotas. Ergo quatuor sunt gradus, intra quos matrimonium debet esse prohibitum. Et tamen hisce ineptiis Pontifex veterem juris civilis computationem graduum abolere conatus est. Insuper etiam constat, totum jus pontificium, ingeniosæ avaritiæ præcepta, & rapiendi formulas, specie pietatis adumbrare, dicente Cornelio Agrippa, de Vanit. scient. Et propterea ex Academiis

cademiis Germaniæ, admonente D. Martino Luthero,
in Italiam rejiciendum. In primis Decreta, quæ à Gra-
tiano compilata sunt, quæ nullam vim legis habent,
tantum privatas opiniones, discrepantes recensent.
In historica relatione, in jure Canonico, omnia falsa
& conficta sunt, *Covarr. 4. resolut. 18.* Unde & paleas
vocant, Insuper privatus fuit Gratianus & Pontifici,
extra territorium jus dicenti non obtemperandū. *Vide*
Bodin. de repub. 9. & 3. cap. 3. Tum cogitari debet cap.
venerabilem 33. de Electione & Elect. Potest. quod
nullo jure merâ ambitione scriptum, refert *Crantz.*
3. lib. Saxon.

Vermahnung vnd Warnung D. Martini Luthe-
ri/an die Juristen/ auff dem Predigstul zu Wittenberg/
am 13. Februarij Anno 43. geschehen.

Wohie ist noch eins vorhanden / davon ich Warnung thun muß /
Nicht halte / daß alle Teuffel / mit aller gewalt / vorhanden seyn : Es
vnterstehen sich vnsere Junckern die Juristen / das Jus Canonicum,
den Bapstlichen dreck / öffentlich der Jugend zu lesen / das wir mit
grosser Mühe vnd Arbeit auß vnser Kirche gestossen / verworffen vnd
verdampft haben / vnd das mit gungsamem Ursachen gewiesen / daß
es in vnser Kirchen nicht zu dulden vnd zu leyden sey : Sie aber mit
Stoltz / vnd vns zum verdruß / wollen solchen stinckenden Dreck wi-
der in vnser Kirchen bringen. Ich wil euch aber ernstlichen vermah-
net haben / versucht mich nicht zu hart / ist euch ja zu wol / ich wil euch
das kügeln vertreiben. Ich weiß besser / was jus Canonicum sey / als
ihr allzumahl lernen vnd erfahren werdet / Eselsfürke seynd es / wolt
ihr gerne / ich wil sie euch auch wol zuffressen geben / darumb rahre ich /
last den alten Hund schlaffen / vnd lasset Theologiam Theologiam
bleiben. Vnd thut mir die Eselsfürke auß der Kirchen / wo nicht / so
müß ihr : Ist doch im gansen Bapstlichen vermaledenten Unrechte
(Ich solte gesagt haben Recht) nicht anders / denn eitel Eselsfürke /

W

darin

darin man euch nicht kan das geringste pñnelein lehren/was Glaub/
Liebe vnd Sacrament sey/vnd ihr wollet ewre Kunst darin beweisen/
die ganze Kirchen zu schanden machen / vnd die arme Jugend ver-
seumen/euch selbst dazu/vnd vns damit zutrohen. Ich wil es euch
wol lernen/ist der Teuffel gar in euch / daß ihr nicht wisset / was ihr
thun sollet / Ich meine ja/ihr hettet gnugsam in den Keyserlichen
Rechten zu studieren /vnd zu lesen/ denn die Jugend mit den Esels-
fürken verseumen vnd verhindern. Ist doch das jus Cæsareum, Im-
peratorum ein Studium infinitum, Du soltest Gott danken/daß du
der Eselsfürke loß werest wenn du wüßtest / was du vornemblichen
thun soltest. Mich wundert daß die Silber Juristen / vmb dero
Thaler wegen/ solche Schand der heiligen Schrift auffhau. Wol-
an gelüsters euch/ich wil euch die Lust büßen/darzu sey dir troh gebots-
ien. Wollet ihr das thun/weil ich lebe/was werdet ihr den nach vn-
serm todte thun. Wolan ich wil euch vermahnet haben/vnd gebeten/
darzu daß ihr eben wisset / ist euch ja zu wol / mit der Eselsfürkeren /
fresset sie in Italia vnd anderswo/vnd macht vns kein Bestant in der
Kirchen. Hucusq; D. Luth.

Hoc posito. Quod uxores, ex potestate marita-
ti, vendi possint; etiam illas sub pacto Legis comif-
foriæ vendi posse existimamus, quâ cavetur, ut, nisi
pretium intra certum diem emptor marito solvat, res
sive uxor fiat inempta. *l. 1. §. tot. tit. ff. de l. Commissaria.*

III.

Quo casu etiam uxores, sive mulieres, in diem, de
jure addicere licet. *l. 1. §. tot. tit. ff. de in diem addict.* Ei
autem, cui hoc pacto à marito vendita est uxor, vel in-
terea precario tradita, interdictum quod vi, aut clam,
accommodari, verius esse, cum Cujacio contra Ro-
bertum existimamus. *l. 2. §. in diem ff. pro empt. l. 4. idem
ff. de in diem addict. l. 3. C. de pact. int. empt. Vide Cujac.
2. obs. 25. quem pungit Robertus 1. recept. lect. 35. §. 1. anim-
advers. 25. tuetur se Cujatius. 1. not. Mercat. 25. §. 10. obs. 290.*

Verum pactum de revertendo hîc omninò necessa-
rium

rium est, & à muliere Chirographum prius, de rever-
tendo, postulandum, ne ipsi accidat, quod civi Roma-
no ante paucos annos contigit: Recens enim Romæ
dives Mercator Romanus appetebat conjugem cujus-
dam pauperis civis, & promisit marito mille corona-
tos, ut concederet sibi cum uxore ipsius unius noctis
concubitum, quod uxor recusavit nisi marito permit-
tente hoc fieret. Maritus autem sponte concessit, &
accepit pecuniam, inopiâ victus, & misit uxorem ad
adulterum mercatorem; Postea cum elapso tempore
maritus uxorem repeteret, uxor ad maritum redire
noluit, sed responsam ipsi dedit: Quia tu me semel
mercatori in diem & noctem addixisti, & vendidisti,
ergo non ad te revertar, sed per noctes atq; dies, dum
vivo, hic apud emptorem mercatorem meum manebo:
quod procul dubio ab adulteris antea contra maritum
ita practicatum est.

IV.

Unde etiam emptori, qui uxorem alterius emit, u-
xoris loco uti licet: Quia verissimum est, quod per-
fecto emptionis & venditionis contractu, omne com-
modum rei venditæ ad emptorem regulariter perti-
neat *l. 57. ff. de contr. empt. l. 1. §. pen. & fin. Cod. de peric.
& commod. rei vend. Idq; communiter à Dd. receptum est.*

V.

Emptori tamen competit remedium Legis 2. Cod.
de rescindenda vendit: Ubi tamen Sententia iudicis
requiritur, quòd ab Imperatoribus novè introductū,
elegantè & nervosè probat. *Arpinell. ad l. 2. Cod. de re-
scind. vend. p. 1. n. 3. & seqq.*

VI.

Quod si quis virginem se emere putasset, cum mu-

lier venisset, redhibitionem ex causa non esse, Ulpianus rectè scribit. *l. 11. ff. de contrah. empt.* Nisi post compertum errorem, mulierem, quam pro virgine emerat, emptor cognoverit, Ita compressam ab alio ignoranter qui ducit, justè errorem præten- dit. *Matth. 1. vers. 15. Deut. 22. v. 21. Harmenop. 4. Epit. 12.* Dissentiente Dn. Wesenbeccio in *Parat. ff. de ritu nupt. n. 8.* Quia hîc non error simplicis qualitatis, sed error substantialis, & talis qualitas occurrit, ut ex eâdem matrimonio etiam vitietur, nulla spe reconciliationis existente per *Novell. Leonis 39. de nuptiis Beza de repudiis fo. mihi 87.*

VII.

Restitutionem in integrum tamen hoc in passu juris emptorem petere posse, negamus. *Quia factum infelium fieri frustra contendimus, l. in Bello § facta ff. de captiv. & postim, revers.*

VIII.

Ex præcedentibus itaq; manifestum est, locari tam nostras, quàm alienas uxores posse, idq; valdè usitatum esse. *Quia omnes res quæ vendi possunt, etiam locari possunt, arg. l. 34. §. 1. ff. de contrah. empt. l. 5. ff. de Verb. sign. Etiam si alienæ l. 7, 15. §. 8. ff. locati.*

IX.

Quâ in re proxenitarum operâ uti, ab iisq; *ἐπινευ- τισὶν* postulari posse, permittitur. *l. Græca 6. Cod. de Sponsalib.*

X.

Sed & uxores in Emphyteusin dari à maritis posse, post multas ambages marititandem obtinuerunt, & hoc jure utuntur, sed non aliter, nisi sub lege meliorationis. *l. 2. & 3. Cod. de Emphyteusi.* Quod quatenus procedat videbimus.

Man-

XI.

Mandare quoq; procuratori, absens maritus, vel ex justa alia causa impeditus potest, ut sua, sive mavis, Uxoris negotia gerat. *l. 28. ff. de negot. gest. cap. 1. fin. X. de procur. in 6.* Quod mandatum si à marito dissolutum non fuerit, omninò à procuratore, mandatario, implendum est, & fines ejusdem mandati diligenter custodiendi sunt. *l. 22. §. fin. ff. mandati.*

XII.

Quam in rem maritus procuratorem constituere, quemlibet potest, etiam minorem 25. annis. Nos etiã eum procuratorem, si modò non sit minor 14. annis, jure Civili, in causa necessitatis dari posse, adferimus. *§. justa Inst. qui & ex quib. caus. man. l. 12. C. de procur.*

XIII.

Quod si quis absq; mariti mandato negotia mulieris gesserit, actionem negotiorum gestorũ illi concedi, naturali æquitati conveniens est. *l. 47. ff. de negot. gest.* Videlicet si quid, vel non ut oportuit, gessit. *§. 1. Inst. de oblig. ex quas. contract. l. in pr. ff. de obligat. & act.*

XIV.

Ubi Voluptuariarum, quoque expensarum, ratio habenda est, quas maritus ipse per se aliàs factururus fuisset, argum. *l. in fundo 38. l. nisi venalem ff. de rei vind. Menoch. de arbitrariis jud. quest. cent. 3. cas. 258.*

XV.

Curandum tamen est, ne quid vi, metuve, aut doli causa, cum uxore gestum esse, dicatur. *Quia si vis, dolus & metus concurrant, pœna capitis infligitur, aut pro judicis arbitrio punitur. P. H. O. Caroli V. artic. 118. & seqq. Vigel. cap. 6. tit. 9. ad Constit. Carol.*

XVI.

Caveri itaq; oportet, dominum maritum rem ratam habiturum: Quia si maritus uxoris adulterium non detegat, sed patientiâ sua, ἀνεργηκῶς hoc vincat, nec Leno propriè videtur, nec pœna ordinaria punietur. *arg. l. 4. §. 2. ff. de his qui not. infam. Novell. 134. §. mulier. Vigel. de ordinat. Carol. in cap. 6. tot. 9. &c.*

XVII.

Et si conqueratur mulier, malè sibi negotia gesta esse æquum est, in negotiorum gestorem etiam directâ actionem concedi. Ubi imperitia culpæ annumeratur. *Quia in hanc actionem, regulariter lata, & levis culpa venit, l. 23. ibi negotia gesta, l. 11. ff. de neg. gest. l. 20. Cod. eod. &c. Levissima culpa tum demum attenditur, si alius negotiorum gestor diligentior, commodius erat negotia mulieris gesturus. §. 1. inst. de oblig. ex quas. contr. ubi Dd. communiter omnes in hoc passu, consentiunt. Unde rectè Dd. exstruunt regulam juris, is, quicumq; deserta negotia mulieris gerit, saltem de dolo, & lata culpa, tenetur, &c. l. 23. ff. de reg. jur. l. 223. l. 226. ff. de V. sign. l. 8. §. 3. ff. de precat. l. 22. §. 3. ff. ad Trebell.*

XVIII.

Domino quoq;, cujus servus vicini negotia gessit, eandem actionem concedi æquum est, quæ appellatur, de operis servorum. *l. 1. Cod. de operis libert.*

XIX.

Ergo & Abbati, ex operis Monachorum, quia illi servis æquiparantur, &c. *cap. Abbates 18. q. 7. c. Monacho 27. quest. 1.*

XX.

Regulariter tamen Clerico & Monacho uxorem ducere non licet, nisi in Cameram charitatis. *cap. 1. X. de Clericis conjug. Aliàs suspenduntur, deponuntur, & excommunicantur. d. cap. 1. cap. presbyter si uxorem. distinct. 28. &c.*

Si ma-

XXI.

Si maritus seruo alterius, vel Abbas Monacho mandaverit, ut ea negotia gerat, & in iis gerendis, aliquid vitii morbivè servu vel monachus contraxerit, tam dominus maritus, quàm Abbas, actione de seruo corrupto experietur, &c.

XXII.

Sed & dominus ipse, qui institorem, hoc est, factorem præposuit, institoria actione tenetur. *l. 5. §. 12. l. 11. ff. de Com. act.* Si tamen ad certam rem, puta, ad mulieris negotia procuranda, quis deputetur, quia is propriè institor non est, utilis actio saltem dabitur. *l. 16. in fin. l. 19. in pr. ff. de inst. act. l. 5. Cod. eod. l. 20. § 5 ff. Mand.*

XXIII.

Quidam ait: Uxoris, sicut & aliarum rerum societatem iniri posse, quod & verum est. *l. 1. § 1. l. 3/§. 1. l. 7. & seqq ff. de societ. Mozzius de societ. cap. 1.* Et nisi partes adjectæ fuerint, vel adjici non possint, socii æquales esse debent, in lucro & damno proportionem Geometricam. *l. 29. in pr. ff. de societ.*

XXIV.

Quod si socii eâ, vel iis uxoris, simul uti velint, qui prior est tempore, potior & jure erit. *Quia qui prior appellat, prior agit l. qui prior ff. de judiciis.* Major autem sociorum pars, reliquis reluctans, actum inconsummum facere non potest. *argum. l. 28. ff. communi divid. cap. in re communi ff. de reg. jur. in 6. Petrus de Ubaldis tract. de societ. p. 5. n. 11.*

XXV.

Uxores nostras, amicis donare, nihil vetat, sed ita, ut vetus habet veriverbiû! ἔτε πέντα, ἔτε πέντωσ, ἠδὲ πέντωσ. *Quia omnes res tam corporales quàm incorporeales donari possunt l. 9. pr. l. 17. l. 27. ff. de donat. l. 14. Cod. eod.* Maritus autem donator uxoris, de evictione, si mala sit, non tenetur,

netur,

netur, nisi stipulanti, promiserit. l. 18. in fin. ff. de donat.
l. 2. Cod. de evict. XXVI.

Permutare autem uxorem pro arbitrio cuiq; licitum est. l. 1. & tot. de rer. permit. Inprimis in conviviiis & choreis, aliàs secus est. Est autem hoc negotii genus inter Gentes ad septentrionem usitatissimum, ideoq; barbara voce, Baraptum appellatur, &c.

XXVII.

Mutuo autem dari uxores haud posse, ex illa ratione credimus; Qui earum Bonitas ignoratur. *Quia mutuum est contractus, sive συναλλάγμα stricti juris, quo rem ea lege mutuo damus, ut eadem nobis in eadem qualitate & Bonitate reddatur argum. pr. tit. inst. de oblig. ex quasi contr. l. 55. ff. de solut.*

XXVIII.

Commodato verò uxorem dari posse, nemo ambigit l. 8 & 9. ff. commod. Quia cum commodat, non facit re accipientis, sed permittit tantum, ut re ad certum tempus utatur. l. 1. in fin. ff. de precario Hottom. quest. illustr. 15.

XXIX.

Ergo & precario licet utrumq; jure consuetudinario, propter gratuitam, ut opinor, operam, rarò usurpetur. Quia precarium est, quod precibus petenti conceditur, quamdiu is, qui concedit, patitur l. 1. in pr. l. 2. in fin. ff. de precario. cap. 3. X. de precario.

XXX.

Itaq; prudenter agit, qui remunerandi gratia, interim honorarium marito pollicetur. *Quia mercede interveniente, meretricium & Simoniacum est, cap. ordinat. & cap. sunt nonnulli. 1. quest. 1.* Consuetudo autem cum meretrice, quam fornicationem simplicem Doctores nostri appellant, quæ mercede interveniente fit, ab adulterio diversa est, & illius poenam jura non defini-
verunt.

verunt. l. 13. §. 2. ff. ad l. Jul. de Adulteriis. Unde Dam-
houderius insignis practicus, fornicationem simpli-
cem, majoris mali vitandi causa permittendam esse
putat, ne fenestræ adulteriis aperiantur, & ut Uxores
maritis illibatæ maneant. *Joban. Damhouder. in praxi
crim. cap. 93.* Ideoque Pontifex, & ipsius Cardinales,
Canonici & Monachi, cum animadverterent, quod
adulteria impunè & absq; scandalo committere non
possent, Monasteria Monialium exstruxerunt & con-
stituerunt, & illud ex veteri testamento, in Samuele,
benè quod ordinatum fuit, de mulieribus militantibus
ad templum, illi in pravam imitationem converterunt,
extraendo, in optimis & electissimis locis Monialiū.
Dann im alten Testament haben die Wetber die Chordische vnd Dr-
nach gewachsen/ vnd haben ihr Gebet gehalten/ Darentgegen hat der
Pabst/ vnd seine Cardinaln/ auch seine Canonici vnd Mönche / auß
dem Berhause/ welches in Jerusalem tempore Samuelis gewesen/
hernacher Nonnenklöster vnd Hurenhäuser fast bey allen Kirchen
gemacht. Postea cum hic abusus populo Romanorum
innotesceret, Concubinatum Papa & ipsius Cardina-
les excogitarunt, ut quilibet domi, duas vel tres concu-
binas, sive meretricies, alere, & impunè ita scortari pos-
set: quæ, cum consenescerent, Domos in honorem
Sancti Alexij, quas vulgò Lerhäuser nominant, ædifi-
carunt, quas nos non immeritò dero Thumbpfaffen Markt
stall hodie nominamus, dariñ sie die alten Concubinen vnd
Huren noch auff den heutigen Tag hinein thun/ ut juvenculas
curtisanas eò melius rursus ad se recipere possint.
Hæc est prima & egregia fundatio, origo, & Basis Mo-
nasteriorum monialiū, & domorum Sancti Alexij, &c.
Deponere quoq; uxores apud amicos licet usitatum
sit, periculosum tamen est: *Quia fœmina & uxores sunt
ex carum genere, quæ servando servari non possunt. l. 24. &
& 26. ff. Depositi.*

C

32. Sed

Sed & maritis pignori Hypothecæ uxoribus opponere licet. *l. 1. in pr. l. 15. §. 1. ff. de pign. & Hypothecis.* Quia domini veri oppignorare possunt res quas cūq; *l. 6. Cod. quæ res pign. oblig. l. 13. ff. de pign. & Hypothec.*

Uti verò operâ Mulierum depositarum, vel pignorataram non licet, nisi convenerit; attamen de jure licet, si modò illis alimenta præstentur. *l. 1. §. 8. l. 3. §. 3. ff. Nautæ, caupon. stabul.* Quia etiam si depositum sit contractus de re gratis custodienda, d. LL. Attamen non impedit, quo minus remuneratio intervenire possit. *l. 2. §. 24. de vi bon. rapt.* Interim itaq; ex æquitate juris mulieribus alimenta præstanda sunt. *l. quod in uxorem Cod. de Negotiis gestis ubi Cynus & Baldus.*

Quod si, ne uti liceret uxore, maritus expressè convenerit, pacta servari oportet. *Quia pacta dant legem contractui l. 1. §. si convenit ff. depositi.*

At si quis sigillum (vulgò Cathenarium appellant) uxoris instrumento adpositum, resignatum conquerratur (prout Mercator quidam ante aliquot annos, Lipsiam profectus, & domum reversus, apud Senatum in urbe. A conquestus est) ad exhibendum, locus erit, ut venter inspiciatur. *l. 1. tot. tit. ff. de ventre inspiciendo l. 2. ff. de term. mot.* Condemnatio autem fit in id, quod mariti interest, quanti, (scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum) in litem juratum fuerit. *per l. 3. ff. de in lit. jurand. d. l. 3. ff. de term. mot.*

Quod si illi, illæ uxoribus, quibus ea cura inspiciendi venem uxoris commissa est, falsum renunciaverint, Prætor

tor, causa cognita, marito novam actionem accom-
modabit, veluti si Mensor falsum modium dixerit. l. 1.
§. 1. ff. si mensor falsum modium dixer. ubi Bartol. Si vero
inspectores & mensores dolum, latamve culpam ad-
misisse, deprehensi fuerint, in factam actione tenentur.
d. l. 1. ff. si mens. fals. mod. dixit. Et novi alij inspectores
& mensores ordinandi sunt, si maritus se laesum esse
existimet, & venter mulieris denuò inspiciendus est,
argum. l. Un. Cod. de error. Calculi. Sin autem nullis ter-
minorum vestigiis, neq; per Geometras, neq; vulvæ
mensores, vel arbitros, res expediri potest, Judex ipse
controversiam expediet, & dirimet, argum. l. 3. Cod.
de mixt. fin. reg. und. actionibus.

X X X V I I.

Et tamen in re Zelotipa maritorum diligentia à
prudencibus viris meritò improbata est: Cum eo dun-
taxat pertineat, ut in Vulva-pileorum, phantastarum,
& Corauctorum Catalogum adscribantur. Quia impos-
sibile nulla est deliberatio, neq; custodia l. non solum ff. de
oblig. & act.

X X X V I I I.

Adde, quod Maritus nescius facti uxoris, eodem
beneficio gaudet, atq; conscius cum hanc mariti do-
lor excruciet: illum facti ignorantia excuset, quarum
utraq; via æquè ad salutem conducibilis est. Præfer-
tim si ignorantia sit facti alieni, tunc enim tolerabilis
est, & de jure præsumitur. Cap. nullius 1. quæst. 3. cap. præ-
sumitur de Reg. jur. in 6. l. 21. ff. de probat. l. 3. l. 5. & tot. tit.
ff. & Cod. de juris & facti ignorantia. In affectata autem
nimisq; supina ignorantia Mariti diversum in jure est
constitutum. l. 6. & 9 ff. de jur. & fact. ignor.

X X X I X.

In hac materia ex nudo pacto cum Muliere Nuda
agi posse, indubitati juris est: per l. 7. l. 45. ff. de Pactis.

C 2

40. Ex

Ex pollicitatione quoq; , præsertim jurejurando confirmata, cum muliere agi potest. *Quia jusjurandum transactionib. & pactionib. robur addit. l. 41. Cod. de Transact.*

Quinimò rogata mulier, si tacuerit, pro consentiente habetur. *Quia qui tacet cōsentire videtur l. item quaeritur §. impleto ff. locati l. 2. §. voluntatem ff. solut. matr.*

Itaq; non est necessaria stipulatio, quæ tamen si intervenerit, paratam executionem in bona mulieris mobilia & immobilia habet. *§. 3. Inst. de inutil. stipulat. l. 14. §. 2. ff. de Constit. pecun.*

Maximè si syngraphum, vel chyrographum mulieris intercesserit: Sunt enim instrumenta Muliebria Guarentigiata, id est, paratam executionem habentia; absq; alio processu judiciali *l. Un. Cod. de Confessis. Ordin. provinc. Thuring. tit. 14. Colerus de process. Execut. p. 1. cap. 13. num. 19.*

Est tamen nonnunquam locus hic exceptioni non numeratæ pecuniæ. *l. 14. Cod. de non. num. pec.*

Famulos verò, & servos Dominis stipulari posse, explorati juris est. *l. 1. ff. de V. oblig: pr: Inst: de stipulat: serv: Hottom: 3 obs: 19.*

In hac stipulatione omnes sunt individuae: Quia in facto consistunt, quod natura sua divisionem non admittit, veluti Cisternam Mulieris aperiri, fundum tradi, fossam fodi. *l. 2. in pr. ff. de verb: oblig: l. 72. ff. eod: ubi Hugo Donellus num: 10. & seq.*

Nulla

XLVII.

Nulla autem censetur inutilis stipulatio, nisi quæ
 natura est impossibilis. *l. 28. §. 1. ubi Donell: x. 46. ff.
 de Verb: oblig:*

XLVIII.

In re Uxoriam actiones præscriptis verbis ex vulgatis
 quatuor capitibus: Do ut des, do ut facias, facio ut
 des; facio ut facias: locum non habent. Sed aliæ qua-
 tuor dissimiles, do ut faciamus, faciamus ut des, facia-
 mus ut facias, facio ut faciamus, hinc substituuntur. *l. 5.
 §. ff. de præscriptis verbis.*

XLIX.

Hoc in passu juris ex contractu, in quo factum in-
 est, tenetur quis præcise ad faciendum, nec liberatur
 præstando id quod interest: Si modò factum illud mu-
 lieri per Naturam explicari possit, contra omnium
 Doctorum communem opinionem. *l. 11. §. 1. 36. ff. de
 Act: Empt: l. 25. ff. contrab: Empt: l. 2. ff. si cert: pet:*

L.

In contractu cum muliere, Do ut faciamus, re tra-
 dita, & facto non secuto, competit condictio, causa
 data, causa non secuta: Sive, ut alij volunt, ob rem da-
 tam re non secuta. Quia si pecuniam dem, ut facias,
 facto non secuto, in id, quod interest præscriptis ver-
 bis actio, vel utroq; casu, ad repetendum contra mu-
 lierem condictio est. *l. naturalis §. 2. l. si sibi 10. l. obeam
 causam ff. de præscript: verb: Donell: d. tr. cap: 6. num: 3.*

LI.

Ex contractu faciamus ut des, si postquam factum
 est, mulier cesset dare, nulla in illam de dolo actio est,
 nisi præscriptis verbis. Hanc quæstionem intricatam
 & difficilem. Paulus de Castro de summis apicibus ju-
 ris esse existimat, ut si Jurisconsulti reviviscerent,

hanc antinomialiam reconciliare non possent: recentioribus enim & veteranis Jurisconsultis esse incognitam. Deus scit, inquit Cynus, quot sint in ea ignorantes. Vide Donelli sententiam quæ verior est, & rationibus non caret. *In tractat: de præscript: verb: cap: 10.* Ubi si ex facto meo tibi nihil adsit, actionem de dolo competere cum Francis: Hottom, in comment, de præscript: verb: & in § act: Inst: de act: cum recentioribus statuit. Bartolus autem & veteres Jurisconsulti actionem de dolo competere existimant. *Bart: in l. Natar: §. quod si faciam, 3 ff. de præscript: verb:*

LII.

Diversum in Pupillo, si tamen pubertati proximus sit, quia tunc intelligit, quid cum muliere agat, nec tutoris autoritate opus habet, ut saltem naturaliter obligetur, si videlicet ex conventionem cum muliere inita factus sit locupletior, & pecuniam lucratus sit. *l. 13. in fin: l. 24. l. 41. ff. de cond: indeb: l. 95. ff. de oblig: & act. l. 9. §. 1. ff. de autor: tut:*

LIII.

In re Uxoria hodie actiones censentur bonæ fidei, ideò tam in bonæ fidei quam juris stricti, alioquin, contractibus usuræ, etiam jure Canonico, debentur ex mora. *l. 24. ff. de præscript: verb: l. 11. § 12. ff. de usur: & mora.*

LIV.

Ergò etiam fructus, & omnes accessiones. *l. 28. ff. de usur: & mora. Oesten: de mora cap: 3. num: 18.* etiam obligationem ad Interesse inducit. *l. 8 ff. Quod cert: loc: argum: l. 22. ff. si cert: pet:*

LV.

Mora est frustratoria solvendi, vel recipiendi improbata dilatio, quæ tunc commissa censetur, ut ait Mar-

Mar-

Martianus, cum quis interpellatus opportuno loco & tempore non solverit, quod apud Judicem virum bonum examinabitur. *l. 3. in fin. ff. de Mora. l. 5. ff. si cert. pet. Menoch: de Arb: jud: quæst: Cas: 229. n. 28.*

LVI.

Sciendum tamen est, interea hic locum non habere interdictum: Ne quid in loco sacro. Quia hoc faciunt ipsi pontifices, & ipsius sancti Cardinales, Canonici & Monachi etiam Vicarij, impunè in ipsa Româ, Italia, Hispania & Polonia, nil dicam de Germania nostra. *tot: tit: Ne quid in loc: sacr: fiat. de quo vide Oldendorp: 2. Class: act: 9. Forner: 1. select. 9.* Sic Johanna Papissa octava ejus nominis à suo Cardinali compressa est, cum quo familiarius consueverat, foetusq; matrem, sexum mentita virilem prodidit. Quia hæc Papissa in processione ad Lateranensem Ecclesiam, in cleri & populi Romani frequentia in platea, & via publica, sub Cœlo, doloribus partus oppressa inter Colosseum & Clementis fanum, puerum, ex fornicatione conceptum spectante Roma peperit Anno 857. ibique ex partu obiit. Cujus rei memoriale adhuc extat Romæ, de quo Mantuanus proprius pontificiorum Poeta sequentes Versus scripsit:

Hic pendeat adhuc sexum mentita virilem,

Fœmina cui triplici phrygiam diademate mitram,

Extollebat apex, & pontificalis adulter.

Plura vide in tract. Levini Hulsiij Oppenb. nuper in 8. edito.

LVII.

Neq; & illud: Ne quid in loco publico vel itinere fiat: Quia hoc faciunt impunè Mercatores, peregrinantes & navigantes. *l. 1. pr. l. 2. §. 1. vers. hominum ff. de Interdictis.*

Neq;

Neq; & illud: Ne quid in flumine publico ripavè fiat, prout faciunt Nautæ & Piscatores. *l. 1. & 2. §. de Interdictis.*

Omnes autem dies tam festi, quam prophani, adde etiam noctes utiles, hinc censentur, neque messium aut vindemiarum tempora sunt importuna. Sed

in die edendum.

Bis in nocte tangendum Instrumentum.

in septimana saltandum juvenibus.

in mense Cucurbitandum Senibus.

Si modò præcepta Medicorum rectè observare voluerint. Neq; opus est, ut Calendarium inspiciatur. Quia omnis homo mendax, ut Calendarius. Quippe messium, & vindemiarum ferias, omnibus prodesse verè dicitur à D. Wesenbecio. *In parat. ff. de feriis.*

Non valent, in hoc passu, exceptiones: I. Loci non tuti, si salvus conductus ad Cameram concedatur, & impetretur. *Cap. accedens 4. Ut. lite non contestat. latè Colerus de process. execut. p. 4. cap. 1. n. 170.* In quo salvo conductu inesse debet non tantum veniendi, sed & recedendi concessio, juxta Menoch. 2. arb. jud. quæst. cent. 4. cap. 136. contra quosdam maritos, qui venientes adulteros comiter excipiunt, sed abeuntes pessimè tractant. II. Neq; exceptio Senatusconsulti Vellejani tributa mulieribus, ut infirmitati ipsarum consulatur. Quia locus Senatusconsulto Vellejano non est, si mulier accepto pretio aliquid promisit, vel fidejussit. *l. 3. §. 3. l. 19. §. ult. ff. ad African. ubi Cujat. l. 30. ad Senatuscons. Vellejan.* III. Neque termini nimis angusti exceptio hinc valet: Quia statim hic solvendum.

dum, aut bonis cedendum est. Quemadmodum mulier quædam nuperrimè ad amicum debitorem dixit: Solve mihi quod debes: Illo respondente, non sum solvendo, tum illa replicavit: Ergò cede bonis, quod etiam postea factum, & licet in Camera Imperiali hoc ita non conclusum, tamen in Camera charitatis hoc ita adprobatum est contra, *Auth. offeratur Cod. de lit. conest. Novell. 53. cap. 3. cap. induciæ 3. quæst. 3.* IV. Neque feriarum ut antea dictum est, contra, *tot. tit. ff. & Cod. de feriis.* V. Neq; exceptio legitimationis personarum; contra *tot. tit. Cod. Qui legi pers. stand. l. fin. vers. necess. Cod. de Bon. qualib.* VI. Neq; exceptio plus petitionis, contra *l. 3. §. 10. ff. de except.* VII. Neq; pacti conventi temporalis contra *§. 10. Inst. de except.* VIII. Neq; exceptio spoliij. *Quia ille intra 15. dies prius probanda est. c. 1. de X Rest. spol. & altiore requirit indaginem.*

Sed exceptiones sequentes hic locum habent: I. Utpote exceptio Ne Reus conveniatur ulterius, nisi in id, quod facere potest. *l. 3. ff. de except.* II. Exceptio non numeratæ pecuniæ, de qua supra per *l. 14. C. de non num. pec.* III. Pacti conventi de non petendo. *§. 3. & 9. Inst. de except.* IV. Jurisjurandi exceptio. *§. 3. Inst. de except. l. 15. ff. eod.* V. Rei judicatæ inter easdem personas. *l. 3 & 14. Cod. Quibus res jud. non noceat.* VI. Exceptio transactionis. *l. 21. Cod. de transact.* VII. Exceptio præscriptionis. *pr. Inst. de except.* Quæ tres exceptiones posteriores litis, & mulieris ingressum, impediunt, unde Exceptiones litis finitæ dicuntur. *Si chard. ad l. 19. Cod. de probat.* VIII. Et ultimò. Quemadmodum Exceptiones hic admittuntur: Ita & replicatio conceditur, quam sequitur duplicatio, eamque excipit triplicatio, & sic deinceps multiplicantur ter-

D mini

mini, in hoc passu juris Camerae provincialis, donec ad submissionem partes veniunt. *l. 2. §. 2. de except. §. 1. & seqq. Inst. de replicat.* Licet in Camera Imperiali in dilatoriis ultra duplicationem: In peremptoriis vero ultra triplicationem non procedatur. *Ord. Cam. p. 3. tit. 22. §. wo aber & tit. 29. in fin.* Quod secutus est sapientissimus Princeps Augustus, Elect. & Dux Saxo: in suis constitutionibus provincialibus Sax. p. 1. tit. 18. Unde ibidem hodie Constitutione confirmata in dilatoriis ultra duplicationem, in peremptoriis ultra triplicationem, hoc jure procedere non possunt, neque debent.

L X I.

Cæterum istis obligationibus, quia factum personale promittitur, frustra atq; inutiliter accedit fidejussor masculis, nisi sit foemina. Quia vir Masculus fidejussor ad poenam corporalem hoc in passu juris obligare se non potest. *Argum. l. 13. ff. l. Aquil.* Et quamvis aliàs de jure civili Romano Germanico foemina fidejussor esse non potest, autoritate Senatusconsulti Vellejani, tamen hoc jure, quo nos utimur, licite admittitur. *tot. tit. ff. & Cod. ad Senatusconsultum Vellejan. l. 3. ff. de Fidejussor. Gometz. 2. Var. resul. 13. n. 3.*

L X I I.

Sunt enim omnes actiones in hac materia usq; ad eò personales, ut neq; hæredibus competant, neq; in hæredes concedantur. Quia personalia officia & pacta personam non egrediuntur, neq; ad alium transcunt. *l. indem in duobus §. personale ff. de pactis.*

L X I I I.

In hisce actionibus contra naturam aliarum actionum expedit, potius personæ, videlicet Mulieri, quam Rei incumbere, sive, ut Pandectæ Florentinæ habent, incu.

incubare contra Brocardicam juris: Melius est incum-
bere rei, quam personæ. *l. 15. qui destinavit ff. de rei vind.*

LXIV.

Ab hac porrò actione, sicut à cæteris omnibus,
quis non aliter liberatur, nisi solutione & repræsen-
tatione ejus, quod debetur. *l. 54. ff. de solut.* Tamen no-
stro jure quo utimur humanitatis gratia, ex æquitate
solemus debitori valetudinario, aliquid spacij conce-
dere: In locis, ubi jus Cæsareum viget, tempus qua-
tuor mensium concedimus. *l. 2. & 3. Cod. de usur. rei jud.*
Coler. de process. exec. p. 3. cap. 6. n. 278.

LXV.

In hac re uxoria Novatione, delegatione, com-
pensatione, oblatione, & similibus modis, quidem ci-
viliter, sed non naturaliter quis obligatur. *l. 2. & 3. Cod.*
de Novat. l. 2. Cod. de legat. l. 5. ff. de Acceptilat. Si verò
certo loco debitum compensetur, ratio habetur utili-
tatis loci. *l. 15. ff. de compensat. l. 2. §. ult. ff. Quod cert. loc.*
Medicep. 1. quæst. 7.

LXVI.

Aliud verò pro alio, invitæ creditrici Mulieri sol-
vi non potest. *l. 9. §. 3. ff. de pignor. act. l. 10. Cod. de solut.*
l. 21. §. ff. de Const. pec. Adeò ut ne precium quidem spe-
ciei loco promissæ nolenti Mulieri creditrici obtrudi
possit. *Vult. 1. Jurispr. cap. 53.* Nisi aut aliud singulari
favore certarum personarum vel causarum receptum
sit. *l. 71. §. 3. ff. de leg. 1. l. 15. leg. 35. §. 1. C. de donat.* Aut
res debita solvi nequeat. *l. 8. ff. de condict. furt. Coras. 2.*
Miscell. num. 8.

LXVII.

Maritus, qui rem habet cum ancilla, non est pro-
pterea Infamis, cum ea in re exemplo antiquorum pa-
trum se tueri possit. Quia impossibile est, quod patres

vixerint in peccato, quod remitti non possit, vel infamiam importet. Ratio connexionis est: Quia aliàs patres, qui vixissent in peccato, quod remitti non possit, non facti essent salvi, quod non præsumitur; & fuissent infames, quod itidem dicendum non est. *Atqui patres cum ancillis vixerant*: Ergò vivere cum ancillis non est peccatum, quod remitti non possit, vel quod infamiam importet.

LXVIIIF.

Undè uxori contra maritum, de adulterio accusatio, expresse in jure Civili denegatur. *l. 1. Cod. ad Jul. de Adult.* Licet per constitutionem Caroli V. uxori contra maritum accusatio de adulterio sit permissa, ad poenam corpori infligendam. *P. H. D. Caroli 5. c. 20.* Sed de Carolinis Constitutionibus in Aristocratiâ latis, hic non disputamus. Quia illarum præfatio fatis ostendit, quod liceat adhibere æquitatem, quippe generatim quilibet est legum suarum moderator, interpret & arbiter, *l. 3. Cod. ex quibus caus.*

LXIX.

Attamen uxori in jure civili Romano Germanico, quo nos utimur, de inofficioso querela contra maritum conceditur, si videlicet maritus

Bis in { nocte ad dormiendum & vigilandum,
die in mensa ad edendum,
hebdomada ad persolvenda debita,
in mense ad cucurbitandum uxori senex,

se non semper exhibeat. *Novell. us. cap. 1. & 4.* Quia juxta sanctionem pontificis maritus insuper tenetur uxori, ad reddendum debitum, & è contra *cap. Tua nos X. de Jurejur.*

LXX.

In quo judicio maritus & extraneus non in solidum;

dum, sed in id duntaxat, quod facere possunt, conde-
mnandi sunt. *l. 3 ff. de except.* Quia de jure hic ultra pos-
se nemo obligatur. *l. 25. ff. de re jud.*

LXXI. Non debet autem uxor semper venire cum
sacco parata, sed expectare Enthusiasticos raptus,
vel donec tempus jure, & à marito præfixum, sit cla-
psum. *l. uxores ff. de divortii.*

LXXII. Quid si maritus adeò frigidus fuerit, ut ad
officia Virilia omninò ineptus sit? Matrimonium
posse dissolvi sancti Pontifices statuerunt, *cap. 1. de fri-
gid. & malef.* Præsumtio autem semper est pro potentia
mariti: ideoq; recepto juramento ab utraq; parte mu-
lieri elapso triennio, aliæ nuptiæ conceduntur, & im-
potenti matrimonium interdicitur. *cap. laudabilem &
cap. fin. X. de frigid. d. cap. 1. de frigid. & malef.*

LXXIII. Cæterum si fœminæ instrumentum ita
sit obseratum, ut à marito aperiri non possit vel potu-
erit? Pontifices quoq; divortium, si toto triennio me-
dicatio tentata fuerit, permiserunt *cap. 2. & 3. X. de malef.
& frig. c. proposuisti X. de probat.* processum, & quod ocu-
laris inspectio ad Chirurgos & Medicos pertineat, ex-
plicat & attestatur *Joach. à Beust. tr. de matrim. fol. mibi 105.*

LXXIV. Sed si fœmina postea inveniat aliquem,
qui seras hujusmodi referarit, potest de integro matri-
monium restaurari. *Quia cessante causa divortij, cessat ef-
fectus.* Id est ipsum divortium. *l. adigere §. quamvis ff. de
jure patr.*

LXXV. Quod si verò uxor apta sit ad viriles am-
plexus, & maritus pecunia instructus, ac cum pleno
sacco domam revertatur, neq; uxor ullam moram fa-
cere, vel ut horis canonicalibus, matutinalibus preci-
bus intersit, jejundet, vel elemosynam indigenti prius
faciat

faciat, marito persuadere debet. Quia in causis summa-
riis in continenti absq; strepitu judicij de simplici &
plano procedendum est. *Zanger. tr. de except. cap. 2. n. 5.*

LXXXVI. Hic in rei uxoriæ causa omnes servitu-
tes personales censentur, quæ à persona personæ de-
bentur. Est autem servitus hic jus in muliere, alij con-
stitutum, jus domini mariti minuens, alterius augen-
di sive oblectandi causa §. 1. *Inst. de reb. corp.*

LXXXVII. Veluti est jus: Ut vicinus onera vicini
sustineat, ut tignum in mulieris parietem immittat, flu-
men & stillicidium mulieris recipiat. *l. 33. de servit. urban.*

LXXXVIII. Item, ut Mulieris Cisternam aperiat,
iter, actum, viam, aquæductum & haustum, pecoris
ad aquam appulsum, ut præstet jus pascendi arenam,
fodiendi *pr. Inst. de servit. Rustic.* Quia servitute consti-
tuta & concessa omnia unâ concessa esse intelliguntur,
sine quibus servitute uti rectè non possumus.

LXXXIX. In quibus omnibus Patientia pro præsta-
tione habetur. 1. *Quia omnes HANREIHI sunt patientes.*
2. *Quia in harum mulierum servitutum constitutione pro
possessione usus intervenerit, & Patientia mariti pro tradi-
tione est. l. ult. ff. de servitut.*

LXXXX. In hac materia rei uxoriæ, jure consuetu-
dinario, omnes omninò testamentariæ dispositiones
cessant. Quia in hac materia locum tantum habent a-
ctus nocturni, qui fiunt inter vivos. *l. 21. ff. de Testam.*

LXXXXI. In eadem hac materia possessio quidem
animo & corpore acquiritur, sed solo corpore amitti-
tur, nempe cum desierimus mulieri adhærere *l. ux. Cod.
uti possidetis.*

LXXXXII. Possidere autem mulieres, non nisi per
nosmetipsos, possumus corpore & animo nostro con-
junctim. *l. 1. l. 32. §. 1 ff. de acquir. possess.*

LXXXIII. Undè qui jure familiaritatis uxoris fundum ingreditur, non videtur possidere. *l. 41. ff. de acquir. poss.* Sicut nec ille, qui ex primo decreto in possessionem fundi mulieris missus est, in possessione re vera est, *l. 3. §. 8. ff. uti possidetis.* Quia jure possidere & in possessione esse differunt. Ratio ejus est: Quia aliud est habere jus ad rem: Aliud habere rem in re. Sic & sponsus ante nuptias habet quidem jus ad rem, videlicet sponsam, sed non statim rem in re. In nuptiis verò non solum habet jus ad rem, sed rem in re, videlicet sponsa.

LXXXIV. Est autem plenum humanitatis interdictum; Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus est. *l. 6. Cod. unde vi.*

LXXXV. Neq; tamen prohibemus Novi Operis Nanciacione uti, & cautionem de damno infecto exigere, ut videlicet ab opere nobis nocituro, desistat. *l. §. 1. ff. de Nov. oper. Nunc.* Si quid autem operis jam factum est quod fieri non debuit, cessat hoc edictum, & locum habet interdictum, quod vi aut clam *d. l. 1. ff. de Nov. oper. nunc.*

LXXXVI. Prima autem causa acquirendæ possessionis, & domini in hoc passu juris est aspectus, quem sequitur colloquium, deinde osculum, post actus, & cōtractatio, ac deinde ea, quæ est postrema lima & rima, quæ plenū dominium & possessionē parit, juxta versus:

Post visum, risum, post risum, venit in usum:

Post usum, tactus, post tactum, venit in actum:

Post actum, fructus, post fructum, pœnitet acti.

Item per lignorum incisionem in januam mulieris *l. 7. §. 12. ff. solut. matrim.*

LXXXVII. Cui proxima causa acquirendæ possessionis

sessionis est, clavium cubiculi, domus, horti, postici traditio, quæ claviū traditio in mariti præsentia tuto fieri non potest, quemadmodum de jure requiritur, ideoq; in absentiâ mariti ut fiat, tutissimū est *l. 74. ff. de cōtr. empt.*

LXXXVIII. Uxor à marito domo expulsa, ut sa pē fit, primò occupanti conceditur, & potest pro derelicto possideri. *l. 15 ff. de acquir. rer. dom.* Quia omnes res pro derelicto habitæ, statim derelinentis esse desinunt, & primo occupanti conceduntur. *§. 47. Inst. de rer. divis. l. 2 §. 1 ff. pro derelict.*

LXXXIX. Sed quid juris, si uxor maritum domo expellat, & negotiorum gestorem interim domo retineat, quod sæpissimè Mulieres Hansiaticæ praticantur? Respo. 1. Maritus uxorem adulteram criminaliter ad pœnam infligendam accusare potest. *l. Quamvis Cod. ad l. Jul. Majest.* 2. Potest agere civiliter contra uxorem coram officiali, principis, vel iudice Ecclesiastico ad divortium faciendum *cap. porrò X. de divort.* Et si notorium adulterium, uxorem domo expellere potest. *cap. fin. X. de adult.* Si verò adulterium non notorium est, vir ad cohabitationem non compellitur, sed cum probatione sua admittitur, quæ ab ipso nullo modo malitiosè, in præjudicium mulieris differenda est.

XC. Quod si uxor spontè extra mariti domum pernoctaverit, si animum reverendi habet, non videtur divertisse. *l. 3. in fin. ff. de rer. divis.* Quia idem jus est in transfugis. *l. 3. §. ult. ff. ad L. Corneliam.*

XCI. Et si amissam uxorem maritus recuperaverit, nulla ipsi in eum, qui uxorem receperat, actio competit. Quia officium suum nemini debet esse damnosum. *l. sed & si quis ff. Quemad. testam. aper.* In primis si Clericus amissam uxorem receperit. Quia ille non ex mala
inten-

intentione, sed causa imprimendæ benedictionis illam
recepisse censetur. *cap. dictum est 1. quest. 1.*

XCII. Foeminarum usucapionem, exemplo rerum
mobiliū triennio parari posse, arbitramur. *§. 1. Inst. de
usucap. c. 16. quest. 93.*

XCIII. In Agasonem, cujus Asinus rugitu suo Pri-
api cum Laide Nympha lusum interturbat, actionem
si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, concedendam
esse putamus. *l. 2. ff. ad l. Aquilianam.*

XCIV. Merito leuem castigationem marito in ma-
lam uxorem jura permittunt. Nos autem nullam modi-
cam in malam uxorem castigationem, sed talē sequen-
tem potius concedimus, videlicet, ut malam uxorem,
maritus aut non attingat, aut ita verberet, ut vix vive-
re possit, vel utrumq; omittat. Quia aliàs suspicio ve-
neni per omnem vitam hæret. *§. sed hoc tempore Inst. de
his, qui sunt sci. De excessu tamen maritus arbitrio ju-
dicis punitur. Menoch. 2. arb. jud. cas. 36. 4. n. 14.*

XCV. Querenti quâ actione conveniatur nova
nupta, quæ prima nuptiarum nocte sponsum admitte-
re nolens, usq; adeò cruciavit, ut manè mortuus in le-
cto inventus sit. quod accidit sponso AL. Respondi
secundum ea quæ proponerentur, ex maleficio teneri.
*l. 15. ff. ad l. Cornel. de sicar. Quod tamen restrictionem
doli mali requirit Wesemb. in parat. tit. ad l. Cornel. n. 12.*
Licet Pontifex Romanus, sponsum cum sponsa, ob re-
verentiam benedictionis & Monachi illos copulantis,
prima nocte in virginitate permanere jubeat & statu-
at. *cap. sponsus. distinct. 23.*

XCVI. Rogatus contra: quâ actione subveniatur
mulieri, nimiam libidinem mariti accusare volenti:
Respondi, cum jura constituta sunt in iis, quæ *ἔτι τὸ*

E

ἐλπίσιν,

accidunt, non in iis, quæ ex λόγῳ, illi extraordinario remedio succurrendum, & maritum ad ancillas remittendum esse. Quia jura de rarò istis contingentibus non constituuntur. *l. ex his ff. de legibus.*

XCVII. Quandoquidem alias versiculi vulgares Knüddelhardi in hoc passu juris extant:

Gallus Gallinis terquinis sufficit Unus:

At non quinq; Viri sufficiunt Mulieri.

XCVIII. Unde judices in causa tali ambigua olim respondebant **SIBI NON LIQVERE.** *l. 13. §. ult. ff. de Arb. l. 36. ff. de re jud. Alcö. ped. in divin. Agell. 14. noct. Attic. 2. Brisson. 19. de verb. signif.*

XCIX. Fallunt igitur & falluntur, qui Mulieres homines esse negant, vel imperfectionis arguunt, vide Julium Scaliger. exercitat. 274. contra Jacob. Cujatium Italum *obs. 6. cap. 21.* Ubi Jurisconsultus Mulierem hominem esse negat, per *l. Si quis 38. §. abortionis, ibi Mulier, aut homo ff. de pœnis.* Quod refellit *l. hominis 152. ff. de V. Sign. ubi Gædd. l. 1. ff. de V. S. l. 3. §. 1. ff. de lib. hom. ex h. l. 3. §. 1. ff. unde legit. l. 2. ff. de stat. hom. l. 1. §. 1. ff. ad l. Com. arg. maximum vitium Cod. de lib. præd. & ratio est.* Quia in *d. §. abortionis,* Mulier & homo non opponuntur adversè, sed relativè. Quia Jurisconsultus conjunctim dixerat de poculo abortionis & amatorio: si illo mulier, hoc homo sive masculus, sive foemina perierit, ideoq; dicta lex *si quis 38. §. qui abortionis ff. de pœnis,* nihil ad Cujatij opinionem stabiliendam facit. Quia verba Mulier aut homo debent referri ad præcedentia, quasi dicat Jurisconsultus: Nihil refert, perierit Mulier, an abortierit. Et sexus ratio dum ignoratur, quo ad abortionem (quâ dum Embrio in utero est, non intelligi potest, neq; nobis constat, an Masculus.

Ius an foemina sit.) Ergò Jurisconsultus in textu l. 38. ff. de poenis adposuit generale verbum, Homo, jam homo in se consideratus, intelligitur ex capite naturali, adeoq; sexus ratione, & marem & foeminam complectitur. *l. hominis 129. ff. de V. signif. l. 1. § 1 ff. de lib. hom. exhib. Vult. 1. Farisspr: 4, Goëd. l. 1. ff. de V. S. n. 32. Alciat. 7. Par. 7.* Abutitur ergò Cujacius hoc textu l. 38. ff. de poenis: Quia Jurisconsultus ibidem de duplici casu agit, primò ponit casum: si quis poculum amatorium dederit mulieri, quâ poena reus afficiendus sit? & respondetur, si dolo fecerit, & mulier aut homo, id est Embrio qui in utero est, non perierit, si humilior persona sit, in metallum damnetur, honestior in Insulam, amissa parte bonorum relegetur. In secundo casu quaeritur: Quid si mulier aut homo, id est, Embrio perierit? Respondet Jurisconsultus, tunc summo supplicio afficiatur. Quia de Embrione nihil certi nobis constare potest, an mas sit an foemina, ut antea dictum est. Ratio est: quia Jurisconsultus loquitur de poculo abortionis. Si igitur homo, id est, Embrio fuit, ergò vixit in utero. Jam de Embrione constare non potest, an Mas sit vel foemina, ergò dum Jurisconsultus in textu hominis generaliter mentionem facit, & de Embrione loquitur, & marem & foeminam complexus est. *d. l. 1. ff. de lib. hom. exhib.* Et sic textus d. l. 36. ff. de poenis contra Cujacium nostram sententiam, videlicet, quod mulier sit, & maneat homo in omnem æternitatem, confirmat. Neq; Philosophis adstitimus, dum mulierem foeminam minus hominem esse constituunt, utpote Platoni, qui dubitat, an mulieres monstris sint annumerandæ? Neq; Aristoteli, qui mulierem monstris annumerat. Neq; Ciceroni, qui virum magis perfectum esse,

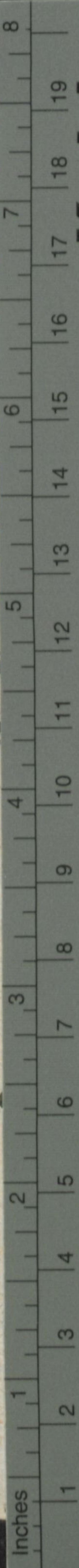
esse, quam mulierem foeminam statuit. *Clem. Alex. 1. Pa-
dag. cap. 4.* Quia nihil horum inter literatos nostri seculi
receptum est, nam aequè mulier perfectus homo est, ac
vir masculus perfectus homo dicitur. Quia licet Ari-
stoteles ex eo dubitet, quod aliquid mulieri deficiat,
in ratione: tamen certum est, quod hæc Aristotelis
ratio sit nullius momenti. Quia ipse Aristoteles con-
cedit, quod hominem constituent anima rationalis
& corpus. Ergò data anima rationali & corpore, da-
tur perfectus homo, etiam in foemina muliere. Et mu-
lieres nostras hodie (Deo sit laus & gloria) plus lucis
& rationis habere, imò aequè rationales esse, ac ipsum
philosophum Aristotelem. Diva Elisabetha Angliæ,
Franciæ & Hyberniæ Regina quondam P. M. poten-
tissima, Elisabetha Westonia nobilissima. Johanna
Otthonia foemina Flandriæ sapientiss: & infinitæ a-
liæ nostræ ætatis mulieres notorium faciunt. Unde &
mulieres quandoq; & virtutis Heroicæ & sceptri sive
regni capaces esse, ipse Plato præceptor Aristotelis si-
bi ipsi contrarius *lib. 5. de Republ. attestatur. V. Cornel.
Tacit. 4. & 6. annal.* item de moribus Germanorum,
*Francisc. Picolomin. in Philosoph. mor. grad. 6. cap. 10. Li-
psium 2. Polit. 3. contra Johannem Bodinum in Method. cap.
6. & 6. de Republ. 5. Forcat. in Necyom. dialog. 2. num. 2.*
Et nunc cum illo Prosperi in Epigram. concludimus:

*Non decertanti nulla est speranda Corona.
Palam qua capitur Gloria, Finis habet.*

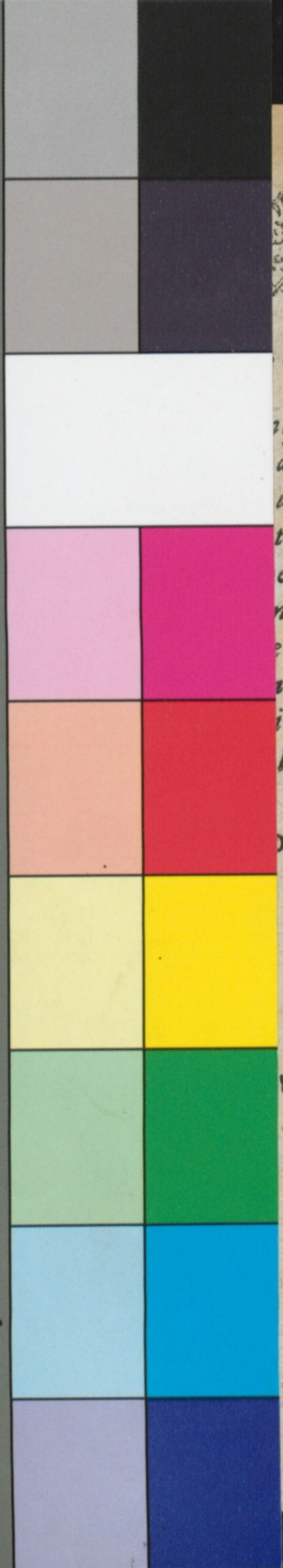

1017

P
Non
Nec
Qui
Fall

KODAK Color Control Patches © The Tiffen Company, 2000
Kodak LICENSED PRODUCT
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

M.
q̄, rigorem
auca legenda uenis.
u
t ipse joci,
er
nt.
e **CATONES**
placent.
ita damnas
VA! sat est.

onis præsentibus
I. D.
us quàm SATIS.

C
N
mul
inpr
min
ben
ter
nor
cum
TO
tiou
Et S
sim
diffe
vita
cum
vir
de i
tes
in E
mal
testa

